



А С О Ц І А Ц І Я

НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ
НЕДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ

Молодь, освіта,
наука, культура
і національна
самосвідомість

Том 1

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської
науково-практичної
конференції*

2003

Міністерство освіти і науки України
Асоціація навчальних закладів України
недержавної форми власності
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
Європейський університет

МОЛОДЬ, ОСВІТА, НАУКА, КУЛЬТУРА І НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської
науково-практичної конференції
27–28 березня 2003 р.*

У 5-ти томах
Том 1

Друкується за рішенням Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол №8 від 27 лютого 2003 р.) та Координаційної ради Асоціації навчальних закладів України недержавної форми власності (протокол №6 від 28 лютого 2003 р.)

Київ
Видавництво
Європейського університету
2003

Редакційна колегія:

Шкіль М.І. – ректор НПУ імені М.П. Драгоманова, академік АПН України, доктор фізико-математичних наук, професор (відп. редактор).

Тимошенко І.І. – голова Асоціації навчальних закладів України недержавної форми власності, ректор Європейського університету, професор (заст. відп. редактора).

Відповідальний секретар – кандидат філологічних наук *Безпалько О.В.*

Члени редколегії: *Акіменко В.В.* – доктор технічних наук, професор;

Ареф'єва О.В. – доктор економічних наук, в.о. професора;

Бондар В.І. – академік АПН України, доктор педагогічних наук,

професор; *Бровдій В.М.* – академік УЕАН, доктор економічних наук,

професор; *Вовк А.П.* – доктор педагогічних наук, професор;

Грехов А.М. – доктор фізико-математичних наук, професор;

Гуткевич С.О. – кандидат економічних наук, доцент;

Дмитренко П.В. – кандидат педагогічних наук, доцент; *Закович М.М.* –

доктор філософських наук, професор; *Іщук С.І.* – доктор економічних

наук, професор; *Козаченко О.І.* – кандидат технічних наук, професор;

Кондратенко А.І. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Левківський К.М. – кандидат історичних наук, доцент; *Литвин О.П.* –

доктор юридичних наук, професор; *Мацько Л.І.* – академік АПН Ук-

раїни, доктор філологічних наук, професор; *Міхайленко В.М.* – док-

тор технічних наук, професор; *Оніщенко І.Г.* – доктор політичних

наук, професор; *Погребеник В.Ф.* – доктор філологічних наук, про-

фесор; *Пов'якель Н.І.* – кандидат психологічних наук, доцент;

Тимошенко З.І. – кандидат філософських наук, професор;

Худолій А.М. – доктор економічних наук, професор; *Шут М.І.* –

член-кореспондент АПН України, доктор фізико-математичних наук,

професор; *Ястремський О.І.* – доктор економічних наук, професор.

М75 Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість: 36. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 27–28 березня 2003 р.; У 5-ти т. / Редкол.: М.І. Шкіль (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – Т. 1. – 356 с.

Збірник містить тексти виступів учасників конференції студентів та аспірантів вищих навчальних закладів України.

УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ РАБОТОЮ

Тексти друкуються за редакцією авторів.

виникнення і розвитку природознавства як шкільного предмета і зокрема, виникнення методики викладання дисциплін природничого циклу.

Література

1. Зуев В.Ф. Начертание естественной истории, издание для народных училищ Российской империи. — 4.1. — М., 1786. — С. 98.
2. Коменський Я.А. Великая дидактика. — Избранные педагогические сочинения. — М., 1955. — С. 45.
3. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. — К., 1999. — 355 с.

ЗВУКОВИЙ АСПЕКТ КАРТИНИ СІЛЬСЬКОГО ЖИТТЯ У ПЕРШІЙ ЕЛЕГІЇ ТИБУЛА

Маркіян Домбровський
Львівський національний університет
імені Івана Франка

У доповіді шляхом опису й аналізу окремих звуко-творчих місць та механізмів звукотворення буде показано звукову сторону картини сільського життя в елегії Тіб.1.1.*

Багато образів елегії виникає не завдяки прямому називанню тих чи інших звуків, а завдяки вмiлому розташуванню об'єкта — джерела звуку у відповідний контрастний контекст.

Подивимось на такий фрагмент: *Sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra / Arboris ad rivos praetereuntis aquae* (27-28). З'ява сузір'я Пса (*Canis ortus*) в Італії означала початок найспекотнішої пори року. Спекта завжди має виразну звукову асоціацію — тиша з ненав'язливими лінивими «вкрапленнями» випадкових звуків. Тому зрозуміло, що перший рядок фрагмента виразно малює нам

* Фрагмент 1.1.5-49; Текст елегії взято за виданням Murgatroyd P. Tibullus I. A Commentary — Pietermaritzburg, 1980 (з урахуванням зміни в послідовності віршів, яка полягає у вилученні фрагмента 25-32 і розташуванні його між 6-м і 7-м віршами).

звуковий фон — тишу спеки. Досить лише назвати слово *pinguis*, як на цьому фоні відразу з'являється чіткий звуковий образ — дзюрчання потічка.

Цікавим є опис повних чанів вина: *praebat pleno pinguis musta lacu...* (10). Його звукове наповнення базується на його динамічності і підкреслене звукописом. Своєрідно елемент динаміки вплетений у значення слова *pinguis*. *Pinguis* характеризує рідину як густу. Густота є абстрактною якістю. У нашій свідомості вона має єдине конкретне втілення — у способі, в який ми бачимо, що та чи інша рідина є густою. А побачити це переважно можемо лише за допомогою «зворушення» рідини: густою є рідина, яка важче піддається зворушенню. Так слово *pinguis* включає до своєї семантичної структури елемент руху. З іншого боку, саме звучання *pinguis* дивно гармоніює зі звуком, що супроводжує хвилювання густої маси.

Особливо цікавими з погляду звукового наповнення є останні рядки фрагмента: *Quam iuvat imites ventos audire cubantem / Et dominam tenero continuisse sinu / Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster, / Securum somnos igne iuvante sequi* (45-48). Фрагмент малює відпочинок у будинку під час негоди. І фактично, маємо два можливі варіанти такого відпочинку (з однаковою настроєвою семантикою). Варіанти розділено сполучником *aut* (47). Обидва варіанти мають ідентичну контрастну структуру, обидва легко діляться на дві частини. Перший: *quam... audire / cubantem... sinu*; другий: *gelidas... Auster / securum... sequi*. В обох випадках спочатку вводиться негативний, неприємний фон, а потім, як другий елемент контрасту, — стан і місце приємного уникнення неприємного фону. В обидвох випадках перший елемент є варіантом негоди (дикі вітри або льодяні дощі), другий — приємне лежання на ложі в будинку (з коханою «панею» або просто в напівдрімоті).

Подивимось тепер на звучання цього фрагмента. Перше, що чуємо, — це дике завивання і шум вітрів (множина *ventos* підсилює образ, завдяки ній чуємо зіткнення різноспрямованих вітрів, справжню бурю).

Дієслово *audire* підкреслює саме звукову сторону образу. Далі «приємна» частина звук зм'якшує.

47-й вірш знову малоє негоду. Він ніби доповнює картину, змальовану в 45-му. «Вітровий» елемент залишається і тут, але акцент з нього знімається. Тут вже не «дикі вітри», а один конкретний зимовий дощовий вітер Австр. Акцент же переноситься на дощ. Дієслово *fundere*, множина *aquas* перетворюють дощ у зливу, з відповідними звуковими асоціаціями. А далі контраст: *somnos igne iuvante sequi* (підкоритися снам (= полинати у сні) з допомогою вогню). Замість вітру і зливи — домашнє вогнище і його тріскотіння. Це тріскотіння поглинає всі інші попередні звуки, зливається з ними в єдину гармонійну мелодію, мелодію, що присипляє втомлене тіло. На цій відчуттєвій картині заснована яскрава емоційна образність.

У підсумку спробуємо прислухатися до Тібуллових звуків в тому порядку, як вони виникають у фрагменті.

Починається все з шуму війни і особливо різкого звуку військових сурм, що прорізується крізь сон (4). На зміну цьому приходить заспокійливе тріскотіння вогню домашнього вогнища (6). Тріскотіння це, зі зміною «декорацій», перетворюється на таке ж заспокійливе дзюрчання потічка, далі чується ревіння худоби і крики пастухів (30). З блуканням різними місцями маєтку, напівсвідомо і зовсім невиразно чуємо інші звуки, що можуть супроводжувати кожне з тих місць. Серед цього блукання раптом дуже виразно — плескіт від наливання густого сусла. А потім блукання продовжується і звуки знову стають невиразними; лише один раз трохи чіткіше почуються пташині голоси (*terreat... Priapus aves: 20*). Нарешті погляд зупиняється на жертвовному обряді (23–24): удар від падіння вівці, луна і крики людей. Знову блукання, і знову лише раз вдаряє слух своєю виразністю плескотіння молока і характерний звук від кроплення ним статуї (вірш *et placidam soleo spargere lacte Palem* (36) сповнений плавності і плескоту від напливу в ньому звуків *li pl / pal*. Лише одно слово різкістю і гостротою вирізняється з решти — слово *spargere*, що імітує звук кроплення, котрий періодично має врзатися у м'якість

молочного плескоту). Далі невиразний стукіт, що звично супроводжує трапезу і нарешті фінал: шум вітрів і зливи і — крізь сон — легке потріскування вогника.

Такою є звукова сторона аналізованої картини. Вона постає перед нами як певна динаміка, яка існує не ізольовано, а в єдності з іншими сторонами картини. На базі такого цілісного динамічного відчуттєвого образу будується, також динамічний, емоційний образ, що є безпосередньою основою естетичної структури елегії.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ПРИРОДООХОРОННИХ СИСТЕМ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ ТОЧКОВИМИ ОБ'ЄКТАМИ

Руслан Жомирук

Український державний університет водного господарства та природокористування (м. Рівне)

Сьогодні неможливо вирішувати складні проблеми, які виникають при вивченні стану біосфери і її основних компонентів, без сучасних методів інформатики, системного аналізу, математичного і імітаційного моделювання. Як показує світова практика екологічних досліджень, метод математичного і імітаційного моделювання є дуже ефективним, а в ряді випадків і єдино можливим, при кількісній оцінці і прогнозуванні стану різних і в особливості водних екосистем, які знаходяться під інтенсивним впливом багатьох антропогенних факторів. Імітаційне математичне моделювання в значній мірі дозволяє вирішувати найбільш складні і важливі задачі, пов'язані з керуванням процесів які протікають у водоймах. Застосування математичного моделювання в гідроекологічних дослідженнях необхідно добре засвоїти основну задачу при проведенні гідроекологічних досліджень, направлену на отримання кількісних змін і прогнозування стану різних компонент водних систем, на визначення реакції екосистеми на вплив як природних факторів, так і факторів антропогенного впливу.